

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 946-1940)

Originalt emne

Arbejderforhold

*Arbejderforhold/Foranstaltninger mod Arbejdsløshed (Nødhjælpsarbejde,
Ungdomsarbejde)*

Uddrag fra byrådsmødet den 5. december 1940 - side 8

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 946-1940)

Indstilling fra Budgetudvalget om Beskæftigelsesforanstaltninger.

Fra Stadsingeniøren forelægger følgende Forslag:

"Til de hermed fremsendte Forslag til Beskæftigelsesarbejder i Aarhus beregnet for 2 Aar skal jeg bemærke:

Det drejer sig om følgende:

A. Tidligere ansøgte Beskæftigelsesarbejder:

1. Afgravning ved Langenæs

a) Tunellen..... 300000 Kr.

b) Afgravningen..... 620000"

2. Riis Skov Strandvej..... 1. 340000 "

B. Forslag til nye Beskæftigelsesforanstaltninger:

3. Udvidelse af Holmevej.. 325000"

4. Vejforlægning ved Varna 356000 "



5. Kystsikring Varna-Ballehage..... 73000"

6. Svømmestadion ved Varna 400000 "

7. Skiløjpe i Marselisborg Skov..... 5000"

At overføre 3. 419000 Kr.

Overført 3. 419000 Kr.

8. Cykle- og Gangsti langs

Aarhus Aa og Brabrand Sø 642000 "

9. Cyklevej langs Stranden fra Aarhus til Kalø..... 330000"

10. Delvis Overdækning af Banegraven (Hallssti, Demokraten, Garager, Mellembro)
..... 1. 701000 "

11. Omlægning af Zoologisk Have..... 205000"

12. Gennemføring af Jyllandsallé fra Bygrænsen til Rosenvangs Allé..... 430000"

C. Arbejder med Tilskud fra Vejfonden:

13. Omlægning af Dr. Margrethesvej..... 120000"

14. Omlægning af Viborgvej. 223000 "

15. Omlægning af Brendstrupvej..... 482000"

Den samlede Sum udgør Kr. 7. 552000 Kr.

Projekterne er saavidt klarlagt, at Ansøgning om Tilskud kan indsendes i den Udstrækning. og Rækkefølge, Byraadet bestemmer. Af Hensyn til Bedømmelsen vil det være ret nødvendigt snarest at gennemgaa dem i Beskæftigelsescentralen for at faa Oplysning om, hvilke Tilskud der kan forventes, idet Centralen efter den ny Lov tager Bestemmelse i hvert enkelt Tilfælde.

Et enkelt Arbejde, Skiløjpen i de sydlige Skove, skal jeg dog foreslaa taget ud og sat i Gang som Julearbejde ved Kommunens egen Foranstaltning. Der kan herved skaffes 30-35 Mand Beskæftigelse i Ugerne op til Jul, og da der kun er faa i Arbejde for Tiden, vil det være meget kærkomment.

Hermed følger Indstilling og udførlig Oversigt over samtlige Arbejder."

Fra Budgetudvalget forelaa følgende Indstilling:

"Det indstilles, at Projekt Nr. 7, Skiløjpe i Marselisborg Skov, udføres straks som almindeligt kommunalt Arbejde, saaledes at Udgiften hertil tages paa Skovudvalgets Budget.

Af de øvrige Projekter skal man indstille, at der søges om Tilskud til nedennævnte, saaledes at Projekterne udføres i den anførte Rækkefølge:

Beskæftigelsesarbejder og Foranstaltninger.

IAfgravning ved Langenæs, Skanderborgvej

a. Tunnel, b. Afgravning.

IIKystsikring Varna-Ballehage.

IIIDelvis Overdækning af Banegraven.

Arbejder med Tilskud fra Vejfonden:

IOmlægning af Dr. Margrethes Vej.

IIdo. af Viborgvej.

IIIdo. af Brendstrupvej."

Borgmesteren udtalte, at den lange Liste viste, at der ikke var Mangel paa Arbejdsemner i Aarhus. I Foraaret var man langt fremme med Tilrettelæggelsen af de store Arbejder ved Randers Landevej, Kaserne og Flyveplads; men af Hensyn til Vanskeligheden ved at fremskaffe Materialer og af andre Grunde maatte disse Ting stilles i Bero. Der var allerede paaført Kommunen store Udgifter til disse Projekter, bl. a. til Køb af store Arealer. Ved et Møde i Ministeriet lovede man at være lydhør overfor Kommunen, naar man søgte Støtte til andre Opgaver i Stedet for. I Juni Maaned indsendtes Forslag til Afgravning af Jorden ved Skanderborgvej og Opfyldning af Mosegaardens Arealer samt Bygning af en Tunnel under Banen, der senere kunde indgaa som Led i en almindelig Vej til Arealerne i Viby. Ligeledes var der udarbejdet Projekt til en Strandvej til Riis Skov. Dette Spørgsmaal havde tidligere været fremme, ganske vist paa en noget anden Maade, idet det skulde ske i Forbindelse med en Omlægning af Banen fra Lystrup til Aarhus, saa det nuværende Stykke af Banen blev fjernet; men det vilde Statsbanerne ikke forhandle om paa nuværende Tidspunkt. Der blev saa udarbejdet Projekt til en saakaldt Altanvej, der skulde gaa højere

oppe; men der var ikke helt Enighed om dette Projekt, og der var heller ikke kommet endelig Svar fra Ministeriet paa Andragendet om Tilskud hertil, saa muligvis kom andre Ting til at træde i Stedet for denne Vej. Angaaende Afgravningen ved Skanderborgvej havde Ministeriet i September lovet et Tilskud paa 40 %, eventuelt 50 %, men det var saa lidt, at Kommunen ikke kunde klare Resten, hvorfor man havde sendt Sagen tilbage til Beskæftigelsescentralen og bedt dem overveje Sagen en Gang endnu; men det var kedeligt, at det skulde trække saa længe ud med Afgørelsen af Sagerne. I Stedet for Altanvejen til Riis Skov foreslog man nu i første Række Kystsikringen ved Varna, som var i høj Grad tiltrængt, samt Overdækning af Banegraven ved Bruunsbro. Denne Sag var egentlig først rejst af Malermester Staalby; men Udvalget var enigt om, at der i høj Grad trængtes til Parkeringspladser paa dette Sted, og ved Overdækning langs Hallssti kunde der skaffes Plads til et stort Antal Biler. Firmaet Christiani & Nielsen havde beskæftiget sig med dette Spørgsmaal og udarbejdet et Projekt dertil, og Statsbanerne havde ogsaa nogen Interesse derfor, dog maaske ikke i en Overdækning i saa stor Udstrækning som efter Forslaget. Andet Afsnit omfattede Overdækning langs den nordre Side og eventuelt en Bro fra Orla Lehmans Allé til Helgolandsgade. Der var ogsaa Tale om en betydelig Udvidelse af Bruunsbro, men Statsbanerne var ikke glad for større Overdækning her, saa længe de brugte Damplokomotiver. Hvis der altsaa var Mulighed for at faa et Tilskud til denne Overdækning, vilde man forsøge dette Arbejde. De øvrige Beskæftigelsesforslag vilde saa komme i 2. Række. Angaaende Vejanlægene, saa manglede der et Stykke af Grenaaevej og Viborgvej. Man foreslog nu at gøre disse Landeveje færdige, hvorefter man vilde tage Udvidelsen af Brendstrupvej. Det var altsaa de Forslag, man vilde tage i 1. Række, og der manglede saa blot, at Statens Beskæftigelsesudvalg vil stille sig lidt mere imødekommende og fremme Sagerne lidt hurtigere, end det er sket hidtil. - Stadsingeniøren var til Stede og vilde nu give en kort Oversigt over de forskellige Projekter.

Stadsingeniør Rambøll henviste til de store Arbejder, der blev gennemført efter Beskæftigelsesloven i 1937, hvor man fik indtil 100 % Tilskud. Den nuværende Lov gav ikke en fast Procentdel, men der fandtes et bestemt Beløb til Fordeling, og det kunde derfor være af Betydning at komme først med sine Planer, for jo hurtigere man kunde faa Andragenderne frem, jo lettere vilde det gaa. Afgravningen ved Langenæs vilde omfatte ca. 200000 m³ Jord. Jorden skulde køres til Mosegaarden i Viby, og ved at bygge Tunnellen under Banen sparedes der i Transportudgifter 1,50 Kr. pr. m² eller 300000 Kr., og denne Besparelse vilde kunne betale Tunnellen. Men der skulde forhandles med Statsbanerne

derom, og det gik ofte langsomt, saa man maatte regne med, at det vilde vare 1 Aar, før Tunnellen kunde bygges; derfor var det tidsnok at opsigte Haverne til næste Efteraar. Kystsikringen ved Varna var meget paakrævet, da Havet hvert Aar gravede væk af Skrænterne. Dette Projekt vilde antagelig faa en velvillig Behandling i Centralen, da det drejede sig om Bevarelse af værdifulde Arealer. Svømmestadion ved Varna var foreløbig udskudt, men ved at anlægge Høfder kunde der samtidig indvindes Sand til dette. Overdækningen af Banegraven omfattede en Udvidelse af Hallsti til 8 m foruden Parkeringsarealet. Det blev selvfølgelig dyre Parkeringspladser; men man fik samtidig en udmærket Gade og kunde udnytte Grundene langs Hallsti. Hvis der kunde faas Tilskud dertil, kunde der ogsaa indrettes Parkering under Gaden med en Nedkørsel ved begge Ender. Dersom man kunde faa en Udvidelse af Bruunsbro, vilde en Bro over Baneterrænet ved Orla Lehmanns Allé være meget nyttig. Angaaende Cyklestien til Brabrand var det Mening, at den skulde begynde ved Ceres eller Frichs og gaa langs Aaen helt uden om Søen; men om dette Arbejde skulde der først forhandles med Aaby og Brabrand. Forøvrigt kunde der laves en ideel Kaproningsbane paa Brabrand Sø. I København havde man faaet et stort Tilskud til Bevarelse af grønne Omraader omkring Byen. Efter denne Lov skulde Kommunerne kun betale 25 % af Arbejdslønnen, medens Resten blev ydet som Tilskud. Arbejdet med Cyklestien kunde altsaa eventuelt udføres for en ringe Sum, og da det næsten alt sammen var Arbejdsløn, vilde det bevirke en stor Besparelse paa Socialkontoret. Til Landevejene kunde der ydes Tilskud fra en særlig Vejfond udover de sædvanlige Motorpenge. Viborgvej og Dr. Margrethesvej burde gøres færdige ligesom de øvrige Landeveje, og man havde medtaget Brendstrupvej, fordi der efter Loven gives Tilskud til Biveje, der skal optages som Hovedveje. Efter Planen fik Brendstrupvej en Kørebane paa 10 m samt Cyklestier og Fortove; men Landevejene skulde vel tages først, løvrigt henviste Taleren til den udførlige Redegørelse for de forskellige Projekter.

Stecher Christensen vilde paa den socialdemokratiske Gruppes Vegne anbefale at gaa til Ministeriet med disse Forslag til Igangsættelse af Arbejder; det var meget vigtigt for Kommunen i Øjeblikket, hvor Arbejdsløsheden truede meget stærkt. Aarhus Kommune havde ofret mest af alle Kommuner til Igangsættelse af saadanne Arbejder; men man maatte vedblivende anstrenge sig for at mildne Kaarene for de Arbejdsløse. Det Forslag, som vilde give størst Beskæftigelse, var Afgravningen ved de Mezasvej; det gav tillige Mulighed for Byggeri, og samtidig fik man Jord til Opfyldning af Mosegaarden, saa de paatænkte Haveanlæg og Sportspladser kunde laves derude. Man burde overfor

Ministeriet betone, at der bør tages et vis Hensyn til Aarhus, fordi der allerede var ofret betydelige Beløb til de Arbejder, der ikke blev til noget.

I. C. Sørensen kunde paa den konservative Gruppes Vegne i det store og hele tiltræde Forslaget; det var godt at have en samlet Plan over de Ting, man kom til at beskæftige sig med i den kommende Tid, og Stadsingeniøren og hans Personale fortjente Ros for Udarbejdelsen af de store Planer. Det viste, at Aarhus Kommune nu som tidligere var førende paa dette Omraade, at sætte Arbejder i Gang. Man maatte gøre gældende, at Aarhus By befandt sig i en særlig Situation. Byen havde i de sidste 15 Aar haft et mægtigt Byggeri tillige med mange andre store Arbejder, og mange Folk var kommet hertil for at faa Arbejde. Dette medførte, at Situationen nu var kritisk for Byen, og man maatte gøre Ministeriet opmærksom paa, at Aarhus her havde en særlig Opgave, da der ogsaa skulde tages Hensyn til de mange Tilflyttere. De to første Forslag, som blev indsendt, fik en krank Skæbne; men man maatte haabe paa lidt mere Velvilje i 2 Omgang; for det kunde ikke være Meningen, at f. Eks. Projektet med Anlægget ved Kongens Bro skulde være en Opgave, der særlig interesserer Aarhus. Ministeriet stillede nu andre Normer op end efter de tidligere Beskæftigelseslove; dengang skulde det dreje sig om Arbejder, som ellers ikke vilde blive udført; nu saa man paa, om Projekterne havde en mere produktiv Karakter, og tillige om de vilde give stor Beskæftigelse. Arbejdet ved Skanderborgvej opfyldte disse Betingelser, idet det gav baade Afgravning og Opfyldning og samtidig gjorde Arealerne byggemodne. Altanvejen til Risskov var der delte Meninger om, men der var meget godt i Planen. Den største Indvending var ikke selve Vejanlægget; det kunde blive baade smukt og godt; men Spørgsmaalet var, om Statsbanerne engang vilde nedlægge Banestrækningen, for saa vilde der blive en naturligere Basis for en Vej paa Banens Terræn. Projektet til Overdækning af Banegraven var i mange Retninger udmærket, men der vilde vist hertil kræves en hel Del Materialer, som ikke i Øjeblikket kunde fremskaffes; maaske kunde man nøjes med en Del af Projektet i første Omgang. Forslaget til Cyklesti rundt om Brabrand Sø saa meget tiltalende ud. Aarhus havde altid haft en underlig stor Udstrækning fra Nord til Syd, Byen burde gøres bredere, og hertil vilde dette Projekt medvirke, det vanskeligste derved var vel, at det vilde kræve en hel Del Ekspropriationer og derfor tage lang Tid, men ellers burde man arbejde videre med dette Forslag, for København burde ikke have Monopol paa Tilskud til Stier gennem grønne Omraader. Cyklestien til Kalø vilde vist blive meget vanskelig at anlægge, da der her krævedes en Mængde Ekspropriationer og Forhandlinger med to Amter og mange Kommuner. Høfderne ved Varna var et godt og

nyttigt Arbejde, og det vilde have Betydning for de mange Stenfiskere, der for Tiden førte en kummerlig Tilværelse. Det var rigtigt, at dette Arbejde laa paa Linie med den nye Lov, der gik stærkt ind for Landindvinding af forskellig Art. Derimod var Taleren ikke begejstret for Forslaget om Vejforlægningen ved Varna, da det vilde ødelægge for meget af Skoven. Man maatte for Skovens Vedkommende gøre sig klart, om det vedblivende skal være en Naturskov eller en Lystskov, og hvis man holdt paa det første, vilde denne Vejforlægning tage et meget stort Indhug i Skoven. Vejarbejderne kunde Taleren give sin Tilslutning, for de var meget paakrævede. Taleren kunde altsaa tiltræde, at der arbejdes videre med Projekterne, og at de søges gennemført saa hurtigt som muligt. Forslaget var et glædeligt Udtryk for, at Aarhus By var vaagen, og at Bystyret søgte at gøre, hvad der kunde gøres for Byens Befolkning i en arbejdskritisk Tid.

H. J. Baden var glad over, at Landsretssagfører Sørensen interessede sig for Skoven, men saa lød det mærkeligt, at han samtidig kunde være interesseret i Altanvejen, for den vilde maaske blive Riis Skovs Ruin. Det vilde ikke alene gaa ud over de skønne Skrænter, men ogsaa over Kratbevoksningen, som dækker Skovbrynet og giver Læ for de kolde Østenvinde. Derfor maatte man være meget forsigtig med at fjerne dette Læbælte, og man maatte ogsaa regne med, at Riis Skov er en Fredsskov, og der var meget strenge Bestemmelser for, hvad man maatte gøre ved en saadan. Man skulde være forsigtig med at slippe Ingeniører løs i en Skov! Det var derfor glædeligt, at denne Altanvej foreløbig var udskudt, og skulde den engang realiseres, haabede Taleren, at Skovudvalget og specielt Forstmændene kan faa Lov til at tale med derom. Ogsaa Naturfredningsnævnet vilde maaske have et Ord at sige i denne Sag. Afgravningen ved de Mezasvej var vel nok nødvendig, men det vilde rigtignok blive til stor Sorg for de mange Mennesker, der skal af med deres Have. Vejanlægget ved Varna var Taleren ikke saa ængstelig for som for Altanvejen, og hvis man engang skulde have Strandvejen langs Kysten gennemført, vilde det blive nødvendigt at faa en rationel Løsning af Vejforholdene ved Varna.

Thomas Christensen antog, at hele Byraadet var enigt om at gaa ind for de Forslag, der forelaa. Men Taleren savnede i alt dette et Forslag om Opførelse af Boliger. Der var ganske vist en Del ledige Lejligheder i Byen, men vist ikke flere end normalt. Regulering af Banegaardspladsen, der stadig var blevet forhalet og udsat, burde ogsaa have været med. Arbejdsmæssig set var Projektet til Cyklestien til Brabrand Sø godt, naar det kunde give 400000 Kr. i Arbejdsløn; men det var jo skudt længere ud i Fremtiden. Vejanlægene var fortrinsvis Jordarbejde, og der savnedes Arbejde til Bygningshaandværkerne. Man havde

nylig indviet en ny Fiskerihavn, men her gik Haandværkerne stadig og ventede paa Licitationer over Bygningsarbejder ved denne. Iøvrigt kunde Taleren anbefale Forslagene.

E. Winterberg hilste med Glæde det Initiativ, der var udvist af Stadsingeniøren og hans Personale. Projekterne var dels rene Luksusarbejder, dels saadanne, som var nødvendige og paakrævede. Arbejderne var delt i to Kategorier, dem med Tilskud efter Beskæftigelsesloven og dem med Tilskud fra Vejfonden. Men til Vejarbejderne havde man tidligere faaet indtil 100 % af Arbejdslønnen i Tilskud, og Taleren vilde derfor henstille til Udvalget, at disse Arbejder sættes højere op paa Listen, for de havde mindst lige saa stor Betydning som de andre Arbejder. Taleren var skuffet over, at man ikke havde medtaget Forslag til Rensningsanlæg. Alle var klar over Betydningen af et saadant, og det var snart uomgængelig nødvendigt ved nordre Badeanstalt, hvor Vandet var saa forurennet, at Byen ikke mere kunde være det bekendt. Taleren haabede, at man ikke helt havde glemt denne Sag, og at Udvalget vilde undersøge, om et saadant Arbejde hører til de Ting, der kan faas Tilskud til.

Borgmesteren fastslog, at i Henhold til de faldne Udtalelser var der Enighed om Forslagene og om at tage dem i den paatænkte Rækkefølge. Vejforslagene stod ikke nederst paa Listen; de var kun sat for sig selv, fordi det var Arbejder med særligt Tilskud fra Vejfonden. Taleren var ligesom Landsretssagfører Sørensen Tilhænger af Altanvejen til Riis Skov, den skulde blot ikke gaa for højt oppe paa Skrænten, og den afgravede Jord kunde anvendes til Paafyldning i Vejlbymose, hvorved denne kunde kultiveres. Taleren troede ikke, Vejen vilde ødelægge Skoven, selv om der skulde røres lidt ved Skrænterne. Hvis alt skulde gaa efter skønhedsmæssige Hensyn, vilde man ikke komme ret langt, men derfor kunde man nok søge at skabe gode og smukke Forhold for Riis Skov. En Omlægning af Østbanen kom næppe, men skulde det ske engang, var det bedst, om Vejen og Banen gik omtrent i samme Niveau, saa kunde Baneterrænet lægges til Vejen. I Forslaget fra Havnen var der Tale om et Rensningsanlæg for søndre Bydel, og maaske burde man undersøge Muligheden for at lave et saadant i nordre Bydel, og om der kan faas Tilskud dertil. Taleren gik altsaa ud fra, at der var Enighed om Fremgangsmaaden, saaledes at man søger en Forhandling med Ministerierne for at faa Arbejderne fremmet saa hurtigt som muligt. Man kunde ikke bebrejde Udvalget, at det havde været for langsomt, og forhaabentlig vilde Ministeriet og Beskæftigelsescentralen fremme Sagerne hurtigere end hidtil.

J. P. N. Siig pegede paa, at der i Forslaget angaaende Banegraven var nævnt, at der

kunde faas Tilskud fra Grundejerne ved Hallsti. Taleren kunde ikke tænke sig, det kunde blive ret store Tilskud, for det var ganske smaa Ejendomme, og Ejerne af disse kunde næppe afse ret meget til Gadens Udvidelse, og de vilde heller ikke vinde meget derved. Angaaende Thomas Christensens Udtalelser om at bygge Lejligheder, saa var der vist ellers Enighed om, at der for Tiden er Lejligheder nok, og der vilde blive endnu flere ledige, hvis private eller Kommunen begyndte at bygge, saa var det næppe den Vej, man skulde gaa. Derimod vilde den foreliggende Beskæftigelsesplan have meget stor Betydning for Byen.

Borgmesteren svarede, at der hørte store Arealer til Ejendommene ved Hallssti, og der vilde blive en Grundværdistigning ved Anlægget af Gaden. Man saa ofte, at flere smaa Ejendomme blev slaaet sammen for at bygge en moderne Ejendom ud til en bred Gade, og det kunde maaske ogsaa ske her. Kommunen var interesseret i at skaffe Parkeringspladser, men hvis der skulde bygges yderligere Garager her, vilde det blive under Overdækningen og ikke i Højden; det vilde være Vandalisme.

Thomas Christensen forstod godt Hr. Siigs Udtalelser fra et Grundejersynspunkt; men den Tid vilde komme, da der blev Mangel paa Lejligheder i Byen. Hr. Siig vilde godt være med til at afgrave Jorden; men Afgravningen skete vel, for at man engang kan bygge paa Jorden. Der var forøvrigt ogsaa Spørgsmaalet om Sanering af gamle Bydele; det vilde give Arbejde to Gange, baade med Nedrivning og Opbygning, og samtidig skabe store Værdier. Dette Spørgsmaal burde man ikke glemme.

Borgmesteren svarede, at Udvalget flere Gange havde behandlet dette Spørgsmaalet, men foreløbig kunde der ikke siges noget derom.

Indstillingen vedtoges.